

مبانی بودجه‌ریزی

www.ketab.ir

دکتر معصومه محمدی

سرشناسه	: محمدی، معصومه، ۱۳۵۸-
عنوان و نام پدیدآور	: مبانی بودجه‌ریزی / معصومه محمدی.
مشخصات نشر	: تهران: شاپرک سرخ، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۸ ص.
شابک	: 978-600-463381-9
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۹۷-۱۹۸.
موضوع	: بودجه‌ریزی
موضوع	: Budget process
موضوع	: بودجه‌ریزی -- ایران
موضوع	: Budget process -- Iran
موضوع	: بودجه برنامه‌ای
موضوع	: Program budgeting
رده بندی کنگره	: HJ۲۰۰۹
رده بندی دی‌سی	: ۲۵۲/۴۸
شماره ثبت‌شناسی ملی	: ۶۲۴۶۳۳۸

• مبانی بودجه‌ریزی

• نویسنده: معصومه محمدی

• نوبت چاپ: اول تابستان ۱۳۹۹

• ناشر: شاپرک سرخ

• چاپ و صحافی: شاپرک

• شمارگان: ۱۰۰۰

• قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

• شماره شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۶۳-۳۸۱-۹

انتشارات شاپرک سرخ

تهران، میدان انقلاب اسلامی، ابتدای خیابان آزادی، کوچه شهید جنتی، پلاک ۲۴ واحد ۱

۰۹۱۲-۲۱۴۴۶۰۰

۰۲۱-۶۶۹۳۳۷۴۶

www.shaparac.com

کلیه حقوق مادی و معنوی اثر متعلق به نویسنده بود و هرگونه تکثیر و کپی برداری از این کتاب غیر قانونی می‌باشد و پیگرد قانونی خواهد داشت

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل نخست: بودجه، مفاهیم و تعاریف	۱۳
مقدمه	۱۳
مفهوم بودجه	۱۵
تعاریف بودجه	۱۸
منابع تامین بودجه	۲۴
فصل دو: انواع بودجه ریزی	۲۹
بودجه سستی	۲۹
بودجه ریزی افزایشی، کاهشی	۳۰
بودجه ریزی برنامه ای	۳۰
نظام طرح ریزی، برنامه ریزی، بودجه ریزی	۳۱
بودجه بندی بر مبنای صفر	۳۲
روش بودجه ریزی مدیریت بر مبنای هدف	۳۴
روش بودجه ریزی عملیاتی	۳۵
فصل سه: بودجه بندی عملیاتی	۳۷
مقدمه	۳۷
مفهوم بودجه ریزی عملیاتی	۳۸
تعاریف بودجه بندی عملیاتی	۴۱
کارکردهای بودجه ریزی عملیاتی	۴۵
فصل چهار: تکامل بودجه بندی عملیاتی	۴۹
مقدمه	۴۹
بهبود کنترل	۵۰
بهبود مدیریت	۵۱
برنامه ریزی اقتصادی و مدیریت عملکرد	۵۲

۵۴	 خاستگاه بودجه‌ریزی عملیاتی
۵۵	 دوران نظام طرح ریزی، برنامه‌ریزی و بودجه ریزی
۵۶	 تحکیم و پالایش نظام طرح ریزی، برنامه‌ریزی و بودجه ریزی
۵۷	 بودجه‌ریزی خروجی محور و بودجه‌ریزی عملیاتی نوین
۵۹	 فصل پنج: تاریخچه بودجه‌بندی در ایران
۵۹	 مقدمه
۶۰	 بودجه‌ریزی سنتی در ایران
۶۴	 نظام نوین بودجه در ایران
۶۶	 بودجه‌ریزی معاصر
۷۱	 فصل شش: بودجه‌ریزی در سایر کشورها
۷۱	 مقدمه
۷۳	 تحول بودجه‌ریزی در کشورهای غربی
۸۹	 فصل هفت: بودجه از دیدگاه فنی
۸۹	 مقدمه
۸۹	 گام‌های بودجه‌بندی
۹۰	 بودجه تخصیص یافته (یا تخصیص بودجه)
۹۱	 بودجه تخصیص نیافته (عدم تخصیص بودجه)
۹۱	 مدیریت و اجرای بودجه (عملی کردن بودجه)
۹۳	 حساب مستقل پروژهای (طرح‌های) عمرانی
۹۴	 نهادهای ناظر بر بودجه
۹۵	 الزامات قانونی بودجه‌ریزی عملیاتی در ایران
۹۶	 ماده ۱۴۴ قانون برنامه چهارم توسعه
۹۷	 قانون برنامه و بودجه و تبصره‌های آن
۹۸	 قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت:
۱۰۱	 فصل هشت: اجرای بودجه‌ریزی عملیاتی
۱۰۱	 مقدمه

۱۰۱	ابعاد بودجه‌بندی عملیاتی
۱۰۵	روش‌های اجرای بودجه‌ریزی عملیاتی
۱۱۳	فصل نه: اهداف بودجه‌ریزی عملیاتی
۱۱۳	مقدمه
۱۱۳	اهداف بودجه‌ریزی عملیاتی
۱۲۰	مزایای بودجه‌بندی عملیاتی
۱۲۲	افزایش پاسخگویی دستگاه‌های اجرایی
۱۲۲	بهبود نحوه تخصیص منابع
۱۲۲	افزایش کارایی و کیفیت خدمات
۱۲۳	کاهش کسری بودجه دولت
۱۲۳	تضمین تحقق برنامه‌ها
۱۲۴	افزایش کارایی و اثر بخشی
۱۲۹	فصل ده: اصول بودجه‌ریزی عملیاتی
۱۲۹	مقدمه
۱۲۹	اصل سالانه بودن بودجه
۱۳۰	اصل وحدت بودجه
۱۳۰	اصل فراگیر بودن بودجه
۱۳۱	اصل شمولیت یا تفصیل
۱۳۲	اصل تخصیص و عدم تخصیص
۱۳۳	اصل انعطاف پذیری
۱۳۳	اصل تخمینی بودن درآمدها
۱۳۴	اصل تحدیدی بودن هزینه‌ها
۱۳۵	اصل تعادل
۱۳۹	موارد استفاده از بودجه
۱۴۵	فصل یازده: مشکلات بودجه‌بندی

۱۴۵		مقدمه
۱۴۶		چالش های بودجه بندی
۱۵۲		محدودیت اهداف
۱۵۳		نواقص
۱۵۵		قوانین
۱۶۳		فصل دوازده: روند بودجه ریزی عملیاتی در ایران
۱۶۳		مقدمه
۱۶۴		روند ردجه بندی
۱۶۹		عوامل محیطی
۱۷۱		عوامل سیاسی
۱۷۲		عوامل اجرایی
۱۷۹		فصل سیزده: اصلاح ساختار ردجه بندی
۱۷۹		مقدمه
۱۷۹		اصلاح ساختار بودجه ریزی در بلندمدت
۱۸۳		الزامات کوتاه مدت
۱۸۹		مدیریت مبتنی بر نتیجه
۱۹۵		فهرست منابع

پیشگفتار

اصولاً دولت‌ها برای اداره امور خویش نیازمند امکانات و منابع متعددی هستند تا به وسیله آن بتوانند به مردم خدمت کنند و مشکلات مختلف جامعه را حل نموده و در حفظ و حراست از شئون مردم، تربیت و رشد استعدادها، سلامتی جسم انسان‌ها و سایر موارد اقدام نمایند که طبعاً دولت‌ها برای ارائه همه این وظائف و خدمات نیاز به بودجه دارند. در سال‌های اخیر پیشرفت‌های نظری و کاربردی در فرایندهای بودجه‌ریزی گسترده‌ای بوده است که اکنون در نظام ملی اقتصادی پیشرو، بودجه به مهم‌ترین ابزار هدایت و تخصیص بهینه منابع در جهت دستیابی به اهداف توسعه تبدیل گشته است. طبعاً بودجه‌ریزی عملیاتی عوامل صرفه‌جویی و اثربخشی را به ابعاد سستی بودجه‌ریزی اضافه می‌کند. نظام بودجه‌ریزی عملیاتی بین کارایی و اثربخشی نیز تمایز قائل می‌شود. در چهار امروز بودجه‌ریزی به صورت ابزاری مؤثر در جهت مدیریت صحیح دولت و بخش عمومی به شمار می‌آید. آگاهی مدیران و متصدیان امور از روش‌های نوین بودجه‌ریزی، علاوه بر استفاده عقلایی از منابع و تخصیص بهینه آن، بستر مناسب برای رشد و گسترش گاه‌های دولتی را فراهم می‌آورد و نیز از اسراف و تبذیر اموال عمومی جلوگیری می‌نماید و توزیع عادلانه و مطلوب منابع ملی را به دنبال خواهد داشت.

بودجه‌ریزی عملیاتی نوعی سیستم برنامه‌ریزی، بودجه‌ریزی و ارزیابی که بر رابطه بودجه هزینه شده و نتایج مورد انتظار تاکید می‌ورزد. در چارچوب بودجه‌ریزی عملیاتی، بخش‌های مختلف اداری براساس استانداردهای مشخصی تحت عنوان شاخص‌های عملکرد، پاسخگو هستند و مدیران در تعیین بهترین شیوه نیل به نتایج، از اختیار عمل بیشتری برخوردارند. از طرف دیگر در چارچوب چنین شیوه‌ای

مشارکت سیاست‌گذاران، مدیران و حتی شهروندان در اغلب برنامه‌های راهبردی، اولویت‌های هزینه‌ای و ارزیابی عملکرد، صورت می‌گیرد. شناسایی ارتباط میان برنامه‌ریزی راهبردی و تخصیص منابع، با توجه به افق‌های بلندمدت، از اهداف دیگر بودجه‌ریزی عملیاتی تلقی می‌شود. نظر به اهمیت بالایی بودجه‌بندی عملیاتی به عنوان اهرمی در موفقیت و رشد اقتصادی کشور، این کتاب با رویکردی تحلیلی به بررسی مساله بودجه‌بندی عملیاتی می‌پردازد. امید است مطالب نگارش یافته در این کتاب بتواند جسم اندازی فراگیر و درست در زمینه ابعاد مختلف بودجه‌بندی عملیاتی در اختیار دانشجویان و پژوهشگران کشور قرار دهد.